

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תרומה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה
מאה וחמישים שנה להסתלקות-החילולא של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" נ"ע

לעילוי נשמת
הרה"ת ר' ישראל ברוך ע"ה
בן - יבלחט"א - הרה"ח הרה"ת ר' שלום דובער שליט"א

בוטמן
נפטר בדמי ימיו, בן נ"ה שנה,
ש"ק פ' ויקרא, וא"ו אדר שני ה'תשע"ד
ת. נ. צ. ב. ה.
*

נדפס ע"י ידידיו
הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב
* * *

לעילוי נשמת
מרת הינדא עטל בת הרה"ח ר' יעקב ע"ה שטרסברג
נפטרה ביום י"ב אדר ראשון ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.
*

נדפס ע"י חתנה ובתה
הרה"ת ר' שלום דובער הלוי וזוגתו מרת טובה שיחיו
ומשפחתם שיחיו לוין

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. והכל משוקדים

על צורת המנורה נאמר בפרשתנו: "שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח... כן לששת הקנים... ובמנורה (גופה של מנורה" 2 – הקנה האמצעי) ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה".

בהלכות בית הבחירה³, לאחר שמפרט הרמב"ם את מספר הגביעים, הכפתורים והפרחים, הן של "קנה המנורה" והן של "ששת הקנים", הוא מסכם: "והכל משוקדים כמו שקדים בעשייתן".

על דברי הרמב"ם "והכל משוקדים", שכל הגביעים, הכפתורים והפרחים במנורה היו "משוקדים", מביא בעל "כסף משנה" (מדברי הר"י קורקוס) ואומר: "כתב כן רבינו מדאמרין בפרק הוציאו לו⁴ ה' מקראות אין להם הכרע, ואחד מהם משוקדים (ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה"⁵) דמספקא לן אי קאי אגביעים או אכפתוריה ופרחיה (=שיש לנו ספק אם המלה "משוקדים" מתייחסת ל"גביעים", או ל"כפתוריה ופרחיה"), ולכך מפרש אתרויהו (=לפי שתי האפשרויות גם יחד), דמספיקא עבדינן כולהו משוקדים, שאף אם יעשו משוקדים ואין צריך להיות משוקדים אין בכך הפסד, אבל אם יניח מלעשות משוקדים אם צריך משוקדים, איכא קפידיא".

ושואל בעל "משנה למלך": הרי הספק המובא בברייתא הוא רק "בקרא (=על הפסוק) דובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתוריה ופרחיה, דמיירי (=העוסק) בגופה של מנורה", אבל לגבי "כפתורים ופרחים בששת הקנים" (שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח)⁶ לא מספקא ליה אי בעינן (=לגביהם אין ספק אם צריכים להיות) משוקדים, כיון

דהפסיק (באמצעות המילים) בקנה האחד בין משוקדים לכפתור ופרח, דאי לא תימא הכי, הוי ליה למימר (=שהרי אם לא כך הוא, היה צריך להכתב בפסוק) שלשה גביעים בקנה האחד משוקדים כפתור ופרח". ואם כך, מדוע אומר הרמב"ם "הכל משוקדים"? וה"מ, משנה למלך" מסיים את שאלתו ב"צריך עיון".

ב. איזה משני הפסוקים אינו מובן?

המבי"ט⁶ מציג שאלה זו ומשיב לפי פירוש בעלי התוספות⁷, על הטעם לכך ש"משוקדים" – אין לו הכרע, שהספק הוא "משום דאיכא אתנחאת בגביעים (=יש טעם מטעמי המקרא המכונה "אתנחאת" במלה "גביעים" אשר בפסוק) ובמנורה ארבעה גביעים, ומשמעו משוקדים כפתוריה ופרחיה, וקרא אחרינא מוכחא (=ואילו מפסוק אחר מובן) דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים (=שהמלה משוקדים אמורה רק לגבי הגביעים) ולהכי (=ולכן) אין לו הכרע. כלומר, הענין ש"אין לו הכרע" נובע מן הסתירה בין שני הפסוקים – מן הפסוק של ששת הקנים מוכח ש"משוקדים לא קאי אלא אגביעים", אשר "איכא אתנחאת בגביעים", הרי "משמעו משוקדים כפתוריה ופרחיה".

וכיון שכן – "עבדינן לכולהו (=עושים את כל) דקני המנורה נמי משוקדים .. דמאי שנא (=כי במה שונה) מנורה גופא מקני מנורה .. אי כולהו גביעים כפתורים ופרחים דמנורה בעו (=צריכים להיות) משוקדים, משום דאין הכרע ההיכא קאי, הכי נמי (=כך גם) כולהו דקנים בעו משוקדים".

אך פירוש זה אינו מובן, לכאורה:

לפי דברי המבי"ט יוצא, שמפני הסברה

(1) כה, לגילד.

(2) ל' רש"י עה"פ. ועוד.

(3) פ"ג ה"ב.

(4) יומא נב, סע"א ואילך (הובא בפרש"י פרשתנו עה"פ).

(5) פרש"י פרשתנו שם יומא שם, ב. וראה לקמן בפנים סעיף ב – שכה בכ"כ מקומות.

(6) קרית ספר על הרמב"ם כאן. וראה עד"ז בהר המור"ע על הרמב"ם. חזון עובדי' (ליורנו, תקמ"ז) עה"ת פרשתנו (עה, ד ואילך). ועוד.

(7) יומא שם ד"ה שא"ת.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלילמה".

מעין חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

הקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לבנות את בית המקדש.

ובנוגע אלינו הכוונה – לבנות את בית המקדש השלישי, בפשטות ממש, כפס"ד הרמב"ם⁵ שהוא יבנה ע"י משיח צדקנו, "ובנה מקדש במקומו"⁶, וע"פ דברי הרמב"ם⁷ "הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם, אנשים ונשים כמקדש המדבר", מובן שכך הוא גם בנוגע לבית השלישי, שכאו"א מישראל ישתתף בזה ע"י נדבותיו, אנשים ונשים, ויש לומר – גם טפ (כפי שהי' בנדבת המשכן).

לקוטי

„מאי שנא מנורה גופא מקני מנורה" יש ספק („אין לו הכרע") לגבי שני הפסוקים⁸,

כדבריו, שאם נאמר ש„משוקדים דמנורה לא קאי אלא אכפתוריה ופרחיה" צריך היה לומר שגם בפסוק „שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח" יש לדחוק ולהסביר ש„קאי משוקדים אסיפי דקרא דכפתור ופרח", ולפיכך, לפי הביאור שמביא בעל „כסף משנה" (מדברי המהרי"ק) „מספיקא עבדינן כולהו משוקדים" – יש לעשות את „הכל משוקדים", הן את המנורה עצמה והן את ששת הקנים, כי הספק הוא בשני הפסוקים, כדלעיל.

אך דחוק ביותר לפרש כך, כי⁹: (א) כיצד ייתכן לומר, שמשום המחשבה „מאי שנא..." יפקיעו את המשמעות הפשוטה של הפסוק „שלשה גביעים..."¹⁰? (ב) במספר מקומות – בתלמוד הירושלמי¹¹, בברייתא דמלאכת המשכן¹², במכילתא¹³ ועוד – נאמר במפורש¹⁴ שהספק הוא בפסוק השני „ובמנורה

(8) וכן משמע בשיח יצחק ליומא שם.

(9) ונוסף לזה: לפי פירושו שאפשר לפרש (בדוחק עכ"פ) ד„משוקדים" (שבשני הפסוקים) קאי או אלפניו או אלאחריו – לכאורה, הדרא קושיית התוס' למקומה, „אמאי לא דרשיננהו להו לפנייהם ולאחרייהם כמו בנשך ובמרבית" (ועוד)? וראה לקמן הערה 18.

(10) משא"כ בפסוק השני, אף ד„איכא אתנחתא בגביעים" – אא"פ לתלמוד ולהנהיג (לדעת התוס') מפיסוק הטעמים, דאל"כ אפשר לפשוט הספק בשאר ד' המקראות (ראה שיח יצחק ליומא שם ולחגיגה ו, ב (וש"ג). ועוד).

(11) ע"ז פ"ב ה"ז.

(12) פ"י.

(13) בשלח יז, ט. וכן בתנחומא שם.

(14) וכדובא בהר המור"ל שם (ונפרך תי' התו"ת פרשתנו כאן).

ומה שמתרץ ד„אולי ס"ל לרבינו דבקנים ליכא לאסתפקי כלל וקאי ודאי אגביעים ואכפתור .. וכמו שהקשו התוס' ביומא שם [ראה לעיל הערה 9] .. אבל כאן דאיכא אתנחתא ספוקי מספקא להו" – צע"ג, שהרי גבי קנים הפסיק הכתוב ע"י התיבות „בקנה האחד", ומדוע נאמר דנדרש גם אלאחריו (וקושיית התוס' היא רק בהפסוק הגופה של מנורה)?

ולהעיר מפ"י הנחלת יעקב (על פרש"י פרשתנו כאן)

(* משא"כ לדעת הריטב"א יומא שם „דאלו השתא דאיכא פסוקא דקראי והפסק טעמים נתברר ספיקו". וראה יד מלאכי כלל רעח. וכבר שק"ט בזה – ראה שדי חמד כללים מעי' חז"ת כלל צ"ח (וש"ג). ועוד. ואכ"מ.

תרומה שיחות

ארבעה גביעים משוקדים...¹⁵

ולכאורה יש להסביר, שבפסוק הראשון „שלשה גביעים משוקדים..." אין כלל פסוק שהמלה „משוקדים" אמורה רק לגבי הגביעים, כי המילים „בקנה האחד" מהוות הפסקה לפני המילים „כפתור ופרח", וכפי שמדייקים בעלי התוספות בלשונם¹⁶: וקרא אחרינא מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים, ואינם מתבטאים, כלשונם לפני כן, במלה „משמעו".

הספק, גם לפי „התוספות"¹⁶ הוא רק בפסוק השני: האם המלה „משוקדים" אמורה לגבי „כפתור..."? כפי שמובן מכך ש„איכא אתנחתא בגביעים", שלא כששת הקנים, שבהם היו הגביעים משוקדים, או שהמלה „משוקדים" קשורה למלה „גביעים"¹⁷, כי כך נלמד בפסוק הקודם, אשר „מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים"¹⁸.

ואם כך, שבה הקושיה למקומה: מדוע צריכים הכפתורים והפרחים של ששת הקנים להיות משוקדים?

ג. כדי להשוותן?

יש המפרשים¹⁹, שאמנם ישנו ספק רק לגבי

ב„אין לו הכרע" – אם הגביעים בלבד היו משוקדים כמו שאר קנים ולא הכפתורים ופרחים וקאי משוקדים אלמעלה בלבד או דקאי גם אלמטה וגם הכפתורים ופרחים היו משוקדים ומתלה יתירה ה' לקנה האמצעי". וראה גם נדר הקודש (השלם) לב"ד פ"פ, ה. מלבי"ם פרשתנו כאן.

(15) ודוחק לומר שהביאו הפסוק השני רק משום שהספק נולד ע"י פסוק השני (הסותר הפסוק שלפניו) – ולהעיר שזוהי נפק"מ להלכה (ראה ברייתא דמלאכת המשכן) באיזה חלק מהמנורה חל הספק.

(16) והרי המל"מ מביא דא"י (דפסוק הראשון אין ספק מדברי התוס'. וכן משמע (שמפרש בן בתוס') בנחלת יעקב וחת"ס עה"ת פרשתנו כאן. וראה גם משכיל לדוד כאן. ועוד. (17) ראה הערה 10.

(18) ולכן אא"פ לדרוש אלפניו ואלאחריו (ראה הערה 9) – כי לפי הסברה שנלמד מפסוק שלפני זה (מפני שגוף המנורה צ"ל שווה לששת הקנים) – יש לעשות רק הגביעים משוקדים (כמו ששת הקנים ש„מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים"). וראה לעיל הערה 14.

(19) מעשה רקח על הרמב"ם. ותי' עז"ז הובא בחזון עובדי' שם (הקשה עליו). וראה גם מלבי"ם כאן (ומביא מברייתא דמלאכת המשכן ספ"י „וגרותיהן שוות והן דומות זו לזו").

ומ"ש במעשה רקח שם עוד תי' – „משום דתחילת דין

הפסוק השני, כדלעיל, אך כיון שקיימת סברה להשוות ולקשר, כהוכחה, בין שני הפסוקים, כי „מסתברא שיהיו שווין”, לכן סובר הרמב”ם, שכשם שבגופה של מנורה עושים את „הכל משוקדים”, כי „אין לו הכרע”, כך גם לגבי ששת הקנים, שגם אותם עושים „הכל משוקדים”, „אף דהפסוק לא חייב כך” – „כדי להשוותו”, כיון ש„אין קפידי בהוספה”.

אך גם הסבר זה דורש עיון וביאור: האם די בסברה „כדי להשוותו” עד כדי חידוש הלכה ש„הכל משוקדים”, גם כאשר ה„פסוק לא חייב כך”²⁰, ובמיוחד כאשר הרמב”ם אינו מתבטא על כך במילים „וראה לי” או בביטוי דומה. לכאורה, לשם חידוש זה בהלכה הכרחי מקור ברור²¹.

ד. „אין לו הכרע” – כיצד ייתכן לגבי ציווי?

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את הברייתא שהובאה לעיל („תניא איסי בן יהודא”) שבה נאמר, ש„משוקדים” – „אין לו הכרע”, שהרי, לכאורה:

כיצד ייתכן לומר, שהתורה קובעת הלכה באופן ש„אין לו הכרע”, כך שיתעורר ספק, ושללא יידעו כיצד לקיים את המצוה?²²

בארבעת הפסוקים המובאים לפני כן – „שֹׁאֵת .. מחר ארוור וקם” – חשוב מקומה של המלה רק לצורך הבנת משמעות הפסוק, אך בפסוק „משוקדים” הרי זהו ציווי לגבי אופן עשיית המנורה²³.

הכרחי אפוא לומר, לכאורה, שבמושג „אין לו הכרע”, אין הכוונה שמלכתחילה לא הכריעה התורה בענין זה, כי בודאי אמרה התורה באופן ברור כיצד לעשות את המנורה, וכך אכן עשאה משה רבינו בפועל, אלא, שהספק – „אין לו הכרע” – נוצר רק מאוחר יותר.

ומתעוררת השאלה: הרי תמיד היתה מנורה במשכן ובמקדש, ואם כך, מתי וכיצד נוצר הספק?

לכאורה ניתן היה לומר, שהספק נוצר בתקופת גלות בבל, כפי שהגמרא אומרת שם, לפני כן²⁴, לגבי „אמה טרקסין”, שרק „במקדש שני” או „איסתפקא להו לרבנן בקדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ”, והספק נובע²⁵ מן השאלה כיצד לבאר את הפסוק²⁶ („ודביר...”) כמוסב לפניו או לאחוריו²⁷.

אך בנוסף לקושי שבהסבר זה, משום שהרי בין העולים עם עזרא ראו את הבית הראשון²⁸, הזקנים אשר ראו את הבית הראשון²⁸,

הרי עוד ועיקר: לא מצאנו בשום מקום, שהיה הבדל בצורת המנורה בין הבית הראשון לבית השני, שדוקא בבית השני תיעשה המנורה „הכל משוקדים”²⁹.

כן אין לומר, שהספק התעורר רק אצל „איסי בן יהודה” ובתקופתו, כי

בנוסף לכך שיש לחקור אם בתקופתו – בהיותו תנא³⁰ – כבר נשכחה צורת המנורה, ולא היתה אפשרות לבררה³¹, הרי עוד ועיקר,

(24) יומא נא, ב ואילך. וראה רמב”ם הל’ ביהב”ח פ”ד ה”ב.

(25) שם נב, סע”א – וע”ז הובאה הברייתא ד„חמשה מקראות כו”.

(26) מ”א ו, יט.

(27) וכן מצינו בעוד כמה ענינים ש„שכחום” מחמת גלות (ראה מגילה ג, א. ובכ”מ).

(28) עזרא ג, יב. וראה מצו”ד שם.

(29) ע”ד המובא ביומא שם ב„אמה טרקסין”. וכן בעוד כמה ענינים (לדוגמא – מדות פ”ג מ”א. ועוד).

(30) שהרי הובא בכרייתא. וראה יפה עינים יומא שם. סדר הדורות ע’ איסי בן עקיבא.

(31) להעיר מאור”ג (פמ”א, יב): ומנורה .. עדיין מונחין ברומי. ובשבת (סג, ב. וש”נ) „אני ראיתי (הציץ) בעיר רומי וכתוב כו” (וראה לקו”ש [המתורגם] חכ”ז ע’ 234 ואילך).

בפשטות ממש, כפס”ד הרמב”ם⁵ אַז דָּאָס וועט אויפגעבויט ווערן דורך משיח צדקנו, „ובנה מקדש במקומו”⁶, וע”פ דברי הרמב”ם⁷, „הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם, אנשים ונשים כמקדש המדבר”, איז מובן אַז אַזוי איז דָּאָס אויך בנוגע צום בית שלישי, אז יעדער איד וועט זיך אין דעם משתתף זיין ע”י נדבותיו, אנשים נשים, ויש לומר – אויך טף (ווי ס’איז געווען בנדבת המשכן).

(משיחות לילות ד’, ה’, ו’ ושבת קודש פ’ תרומה תשנ”ב)

(5) הל’ מלכים רפ”א ובסופו. וראה לקו”ש ח”ח ע’ 418 ואילך. וש”נ.

(6) ל’ הרמב”ם שם ספ”א.

(7) הל’ ביהב”ח פ”א הי”ב.

בדורנו זה – הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה – לאחרי שסיימו הכל, וצריכה להיות רק קבלת פני משיח צדקנו בפועל – ודאי שהקב”ה מברך כאו”א מישראל בעשירות בזהב בגשמיות וברוחניות, עד לאופן (כפי שהי’ ב„ימי צאתך מארץ מצרים” כך גם עתה „אראנו נפלאות”¹) – ש„אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים”² . . .

כדי . . . לנצל את העשירות („זהב כסף ונחושת וגו”) כדי לעשות מביתו הפרטי משכן ומקדש לה’ (ושכנתי בתוכם בתוך כל א’ וא’), כולל – גם ע”י נתינה לצדקה לבנות בית הכנסת ובית המדרש כפשוטו, „מקדש מעט”³.

ועוד והוא העיקר – בענין שהזמן גרמא – בניית בית המקדש השלישי בפשטות ממש:

לאחרי כל הפירושים בפסוק „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם”, כולל הפירוש „בתוך כל א’ וא’” – הרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו⁴, לכל לראש הפירוש בזה בנוגע להלכה למעשה – שעל בני” מוטל החיוב

הוספה בשורת הגאולה

פז.

בדורנו זה – דער דור האחרון אין גלות און דור הראשון פון גאולה – לאחרי וואָס מ'האַט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און עס דאַרף נאָר זיין קבלת פני משיח צדקנו בפועל – איז זיכער אַז דער אויבערשטער בענטשט יעדער איד מיט עשירות בזהב בגשמיות וברוחניות, ביז באופן (ווי ס'איז געווען „כימי צאתך מארץ מצרים“ אזוי איז אויך איצטער „אראנו נפלאות“) – אַז „אין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים“² . . .

בכדי . . . צו אויסנוצן די עשירות („זהב וכסף ונחושת וגו'“) אויף מאַכן פון דער אייגענער שטוב אַ משכן ומקדש לה' (ושכנתי בתוכם בתוך כל א' וא'), כולל – אויך דורך געבן צדקה אויף אויפבויען אַ בית הכנסת ובית המדרש כפשוטו, „מקדש מעט“³.

ועוד והוא העיקר – בענין שהזמן גרמא – אויפבויען דעם בית המקדש השלישי בפשטות ממש:

לאחרי כל הפירושים אין דעם פסוק „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“, כולל דעם פירוש „בתוך כל א' וא'“ – איז דאָך אין מקרא יוצא מידי פשוטו⁴, לכל לראש איז דער פירוש בזה בנוגע להלכה למעשה – אַז אידן האָבן דעם חיוב צו אויפבויען דעם בית המקדש.

ובנוגע אלינו מיינט עס – צו אויפבויען דעם בית המקדש השלישי,

(1) מיכה ז, טו.

(2) בכורות ה, ב. וכ"ה בתנחומא בשלח כה. הובא בפרש"י בא יג, יג (וראה לקו"ש חט"ו ע')

(3) הערה 20*.

(4) יחזקאל יא, טו. מגילה כט, א.

(5) שבת סג, א. וש"נ.

לקוטי

תרומה

שיחות

לפי זה אין מקום להסביר את פסק הרמב"ם – „הכל משוקדים“ – לגבי מנורת בית המקדש, על יסוד המאמר „אין לו הכרע“ – ספק, שלפי האמור לעיל, נוצר רק לאחר החורבן!³²

ה. כיצד התעוררו מחלוקות אודות מצוות שקויימו ברציפות?

ידוע הדיון אודות המצוות שקויימו תמיד, מתקופת משה רבינו – כיצד התעוררו ספקות ומחלוקות לגבי אופן קיומן?³³

מהדוגמאות המפורסמות לכך, המחלוקת בין רש"י לבין רבינו תם לגבי תפילין, שהרי, לכאורה, כיצד תיתכן בכך מחלוקת, הרי ניתן וצריך לברר זאת בקלות על ידי עיון בתפילין של אבותיהם ובדיקה אם הם מסודרים לפי דעה זו או אחרת!?

וידוע ההסבר לכך³⁴, שהמחלוקת לא התחילה בתקופתם של רש"י ורבינו תם, אלא שתי שיטות אלו היו קיימות גם בדורות שלפניהם, ובהתאם לשיטות אלו היו גם שני סוגים של תפילין בפועל.

אך השאלה עומדת בעינה: כיון שישראל מניחים תפילין מתקופת משה רבינו³⁵, הרי

(32) ולכאורה דוחק גדול לומר שסתימת ל' הרמב"ם „הכל משוקדים“ הוא פסק רק היאך לעשות המנורה לעת"ל בביהמ"ק השלישי (ועפמ"ש בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ שה„תועלת“ בלימוד מס' מדות היא כדי לידע איך לבנות מקדש הג') – ובפרט שאו לכאורה לא שייך ספק בזה, וכמחול (יומא ה, ב – בכגון דא), אחר"ן .. ומשה עמהם". וראה תו"ט (בהקדמתו למס' מדות): כשנוכח לבנות בנין העתיד יגלה הקב"ה עינינו כו'.

(33) ע"ד קושיית הירושלמי (שבת פ"ט ה"א. פסחים פ"ו ה"א) בהא דנתעלמה הלכה מבני בתירא אם פסח דוחה שבת – „והלא א"א לשני שביעית שלא חל י"ד להיות בשבת" [והתי"ב, כדי ליתן גדולה להלל" – צ"ע לכאורה, שהרי זה ש„געלם ונשכח מכל ישראל" (קה"ע שם) איך נעשה הפסח בפעם שלפנ"ז – הוא נס יוצא מגדר הטבע לגמרי, והרבה דרכים למקום ליתן גדולה להלל. – נת' בהתנועות, ובארוכה בשיחות י"א ניסן ואחש"פ תשל"ו].

(34) ראה שו"ת מן השמים ס"ג (ובהערת הר"ר מרגליות שם). אות חיים ושולם הל' תפילין סל"ד סק"ב ואילך.

תו"ש מילואים לפ' בא (כרך י"ב) סמ"ד. וש"נ.

(35) אלא ש"י"א שלא נתחייבו בתפילין במדבר (נסמן בתו"ש שם ס"מ – ע' רמט).

צריכה להיות, לכאורה, מסורת מאב לבנו כו' בענין זה מאז דורו של משה, וכיצד נוצרה מחלוקת אפילו בתקופה הקדומה ביותר?

כך גם קיימת שאלה לגבי המחלוקת בין בית שמאי לבין בית הלל³⁶ אודות הציצית – „כמה חוטיין הוא גוטיין" – מה היתה המסורה, שלפיה קיימו ישראל את מצוות ציצית מתקופת משה רבינו והלאה, ללא הפסקה?

ועוד דוגמאות מעין אלו.

אך בכל האפשרויות ליישוב הספקות לגבי המחלוקות שלעיל³⁷, אי אפשר ליישב את השאלה בענייננו לגבי המנורה: המנורה שעשה משה, אשר היתה בתבנית „אשר³⁸ אתה מראה בהר³⁹“, הרי היתה קיימת במשך מאות השנים של הבית הראשון³⁹, כך שראו וידעו בדיוק את צורת המנורה, וכאמור, לא מצאנו בשום מקום שהתעורר בכך ספק, אפילו בתקופת גלות בבל.

1. אין ספק בהלכה לגבי צורת המנורה

ויש לומר, שההסבר לכך הוא, ש„היא הנותנת“:

שתי השאלות שצויינו לעיל בענין „אין לו הכרע“ – (א) כיצד ייתכן שציווי ה' לגבי

(36) מנחות מא, ב.

(37) וראה הנסמן בסוף הערה 33.

(38) פירשנו כה, מ. ושם, ט: ככל אשר אני מראה אותך גו' ואת תבנית כל נליו. ולהעיר מפרש"י שם: וכן תעשו – לדורות .. ומנורות .. שעשה שלמה כתבנית אלו (וברמב"ן שם פליג. וראה השקו"ט במפרשים שם. וראה לקו"ש [המתורגם] חכ"א ע' 190 הערה 46. ואכ"מ).

(39) שמונה מובן, שגם את"ל שב"ד לאחרי זמן משה יכול לחלוק על פס"ד של (ב"ד ד) משה בדבר התלוי בלימוד באחת מן המדות שהתורה נדרשת בה – כדמשמע מפסק הרמב"ם (הל' ממרים פ"ב ה"א) שבוה אין צריך ב"ד גדול מחבירו בחכמה ובמנין (ראה שם ה"ב. וראה במפרשו שם), ומקורו ממחול"ל (ר"ה כה, ריש ע"ב), „שקל הכתוב שלשה .. מנחה בדורו“. וראה סדר הדורות (ד"א תתקל) הסיפור דר"ת ומונה (בנוגע לתפילין) ש"אמר משה טעית" (ע"ש באורך) –

מ"מ, במנורה של משה שנעשית בתבנית שנראית בהר כו', מובן שלא שייך לשנות כו'.

(39*) ההעשר מנורות שעשה שלמה (דה"ב ד, ז) היו בהוספה למנורה של משה (ראה מנחות צה, ב ואילך). ברייתא דמלאכת המשכן שם. (ע"ד).

המנורה יובע באופן המאפשר ספק כיצד לקיימו הלכה למעשה? (ב) והרי ניתן היה לברר ספק זה על פי המנורה שעשה משה – מחייבות לומר, שלמעשה היתה מנורת משה באופן ש„הכל משוקדים“ מצד הדין וההלכה (מסיבה המבוארת להלן בסעיף ז), ולא מפני הספק ולחומרא.

ובמושג „אין לו הכרע“ אין הכוונה לספק לגבי ההלכה, אילו חלקים במנורה הם „משוקדים“, אלא רק לגבי פירוש הפסוקים, ודוקא לפי זה מובן שפסוק זה הוא בדיוק כארבעת הפסוקים האחרים⁴⁰, המובאים בבירייתא שצויינה לעיל בסעיף ד'. הספק הוא בהבנת הפסוק, אם המלה „משוקדים“ מתייחסת כלפי מעלה או כלפי מטה, אך ברור שלמעשה נעשתה המנורה באופן ש„הכל משוקדים“.

מכך יוצא, שפסק הרמב"ם „הכל משוקדים“ אינו תוצאה של הספק („אין לו הכרע“) אשר נוצר בתקופה כלשהי, ובעקבותיו יש להחמיר, אלא זוהי ההלכה הקבועה. והמקור לפסק זה הוא מ„אין לו הכרע“, המחייב לומר ש„הכל משוקדים“, כדלעיל.

ז. „משוקדים“ – תיאור אופן העשה

ההסבר לכך הוא:

הענין של „משוקדים“ איננו חלק מפרטי צורת המנורה, שצריכות להיות „בליטות“^{40*} על גבי הגביעים וכו' בצורה של „שקדים“⁴¹, כפי שצריכים, למשל, להיות במנורה גביעים כפתורים ופרחים, אלא, כפי שמדייק הרמב"ם בלשונו: „והכל משוקדים כמו שקדים בעשייתן“

40) וראה גליוני הש"ס (להר"י ענגל) יומא נב, א – שצייק לכמה מקומות בש"ס דנטפקו במקרא אי קאי אלפניו או אלאחריו.

40*) ראה פיה"מ להרמב"ם שהובא לקמן בפנים. פי' הר"א בן הרמב"ם עה"ת ורשב"ם פרשתנו כאן (לג).

41) כ"ה לדעת הרמב"ם שכ' „כמו שקדים“ (וכן בפיה"מ שם). ועד"ו בראב"ע כאן בשם הגאון (הר"ג) „כדמות שקדים“. וראה הנסמן בהערה הקודמת. הר"ק בס' השרשים (ע' שקד). ועוד.

– אבל בפרש"י עה"ת כאן „כתרגומו מצויירם היו כו"ל. וראה לקו"ש ח"א ע' 143.

– הלכה זו היא פרט באופן עשיית המנורה. כפי שמבאר הרמב"ם בפירוש המשניות^{41*}: „משוקדים .. מלאכה ידועה אצל אומני הנחושת, שהן מכיין בפטיש... כולו שקדים שקדים והוא מעשה מפורסם אין צריך לבאר“.

כלומר: כיון שהגביעים וכדומה היו למען נוי המנורה, כדברי רש"י⁴², „לא היו בה אלא לנוי“, לכן ציורתה התורה שהם ייעשו באופן של „משוקדים“, שזהו מעשה אומנות המביא לידי כך שצורת הגביע וכדומה תהיה במירב הנוי והיופי.

מכך מובן, שלאחר שהתורה אומרת ש„נוי“ המנורה דורש מעשה אומנות באופן של „משוקדים“, אין מקום להבדיל אותה המנורה בין הגביעים לבין הכפתורים והפרחים; ברור, שכל חלקי המנורה⁴³ צריכים להיעשות באופן אומנותי זה.

ובכך שהתורה מציינת זאת רק לגבי פרט אחד של המנורה – רק לגבי הגביעים, או רק לגבי הכפתורים והפרחים – אין הכוונה להוציא את הפרטים האחרים, אלא, להיפך: פסוק זה בא ללמד מפרט זה על הפרטים האחרים, כמצוי במקומות אחרים.

או באופן שונה מעט:

כיון ש„משוקדים“ הוא פרט ב„נוי“ המנורה, הרי במילא חלה החובה לעשות את המנורה באופן של „משוקדים“, לא רק מפני ציווי מפורש על כך, אלא אף מפני הציווי הכללי של זה⁴⁴ א"ל ואנוהו – דיו נאה וכו', ציווי של „כל חלב לה“⁴⁵, כפי שמסביר הרמב"ם⁴⁶, ש„כל דבר שהוא לשם הא"ל הטוב“, צריך להיעשות

41*) מנחות ספ"ג.

42) פרשתנו (כה, לא) בנוגע לגביעים – וכש"כ הכפתורים ופרחים.

43) ובהו יומתק מ"ש במפרשים הג"ל (הערה 6, 19)

דמצד הסברא צ"ל פיה"מ בשוה. 44) בשלח טו, ב. שבת קלג, ב. וצ"ג שלא הביאו הרמב"ם. וידועה השקו"ט אם הוא חיוב דאורייתא או רק דרבנן – ראה שד"ח כללים מע' זי"ן כלל יב. אנציקלופדי' תלמודית ערך הדור מצוה (ע' ערב"ג). וש"נ. וראה לקו"ש כח"ז ע' 10 ואילך ובהערות שם.

45) ויקרא ג, טז.

46) סוף הל' איטורי מובח.

„מן היפה המשובח ביותר .. מן הנאה והטוב“⁴⁷, ועל-אחת-כמה-זוכמה בעניננו, כאשר מדובר על כלי המקדש.

כלומר: בחובה של „משוקדים“ יש שני דינים: א) החובה של „משוקדים“ ציווי ופרט במנורה – וציווי זה בפסוק מוסב במפורש⁴⁸ רק לגבי הגביעים, או רק לגבי הכפתורים והפרחים, באופן ש„אין לו הכרע“. ב) כחלק מן הציווי הכללי של „ואנוהו“, „כל חלב לה“ – שמציווי זה חלה החובה של „משוקדים“ על הגביעים, על הכפתורים ועל הפרחים בשוה – „הכל משוקדים“⁴⁹.

לפי זה מובן מדוע הענין ש„משוקדים“ – „אין לו הכרע“ מביע ספק רק לגבי פירוש הפסוקים, אך אין לכך השלכה לגבי הלכה למעשה, כי בכל אופן חל הדין של „משוקדים“ על כל פרטי המנורה.

אף לפי האופן השני שצויין לעיל, שלפיו יש בכל זאת, לכאורה⁴⁹, השלכה לגבי הלכה למעשה – אם הפרט של „משוקדים“ הוא דין לענינו, משום ציווי מפורש על כך בענין

47) ומפשוטו ל' הרמב"ם משמע שהוא דין דאורייתא. 48) ולהעיר מסה"צ להרמב"ם שרש ב' (ע"ד הפרטים במצות „ואהבת לרעך כמוך“ וכיו"ב). ואכ"מ. 49) ראה הערה הבאה.

המנורה, או שזהו רק פרט של מלכתחילה⁵⁰, משום „זה א"ל ואנוהו“, „כל חלב לה“ –

בכל זאת, אי אפשר היה לברר על פי מנורת משה את הענין של „אין לו הכרע“ לגבי פירוש הפסוק, כי אי אפשר היה לדעת אילו חלקים נעשו „משוקדים“ מפני הציווי בפסוק על המנורה, ואילו נעשו כך מפני הציווי הכללי.

וכך מתורצת מאליה שאלת ה„משנה למלך“, על כך שהרמב"ם אומר „הכל משוקדים“ גם לגבי ששת הקנים, למרות שלגביהם אין שום ספק, כי הטעם לכך ש„הכל משוקדים“ אינו נובע מן הספק, אלא שהענין של „משוקדים“ חל בחובה על „הכל“, על כל פרטי המנורה, ולכן הוא חל הן על הקנה האמצעי והן על ששת הקנים – שכולם צריכים להיעשות דוקא באופן של „ואנוהו“, „מן היפה המשובח ביותר .. מן הנאה והטוב“.

(משיחת ש"פ מטו"מ תשמ"ב)

50) „הרצח לזכות עצמו כו" (רמב"ם שם). – ועפ"ז הכפתורים ופרחים דששת הקנים שבודאי לא נאמר בהם „משוקדים“ (כנ"ל סעיף ב) אינם מעכבים בדיעבד. ומסתמית ל' הרמב"ם „והכל משוקדים“ משמע שדין אחד לכלם. ואולי י"ל להיפך (ודלא כפנים) – שלהרמב"ם הדין ד„משוקדים“ (וגם המפורש במנורה) אינו לעיכובא.

לזכות

כ"ק אדונונו מזרנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי' יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מזרנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד